

پیشگفتار

ارتباط بین فرایندهای روانی و فیزیولوژیکی از دیرباز مورد توجه محققان بوده، به همین علت پژوهشگران علوم فلسفی، تجربی و پزشکی درباره روابط بین تن و روان مباحث متفاوتی را مطرح کرده‌اند. پیشرفت و شناخت تمایز علوم از یکدیگر این نکته را آشکار کرده که بین فرایندهای فیزیولوژیکی و روان‌شناختی تأثیر متقابل وجود دارد. در سالهای اخیر روان‌شناسی فیزیولوژیک به‌عنوان شاخه‌ای از روان‌شناسی، نقش خویش را به‌خوبی در زمینه پویایی این اثر متقابل ایفا کرده است؛ به طوری که بیشتر روان‌شناسان معتقدند که بدون شناخت مبانی زیستی و فیزیولوژیکی نمی‌توان به تحلیل پدیدایی رفتار مبادرت ورزید. بدین ترتیب روان‌شناسی فیزیولوژیک به‌عنوان علم مستقل در نظر گرفته نمی‌شود؛ بلکه علم میان‌رشته‌ای است که در آن رشته‌های علوم مختلف - از قبیل زیست‌شناسی، داروشناسی، فیزیولوژی، فیزیولوژی اعصاب، روان‌شناسی اعصاب، کالبدشناسی اعصاب و شیمی اعصاب - مشارکت دارند.

در گستره روان‌شناسی فیزیولوژیک (روابط بین فرایندهای فیزیولوژیکی و رفتار)، روان‌شناسی عصب‌شناختی (نوروپسیکولوژی) با روش الکتروفیزیولوژی ارتباط بین رفتار و فعالیت دستگاه اعصاب مرکزی و به‌ویژه مغز را بررسی می‌کند و روان‌شناسی شیمیایی به ارتباط بین رفتار و مواد شیمیایی می‌پردازد که از بیرون به ارگانیزم وارد یا در درون ارگانیزم تولید می‌شوند.

در ویراست سوم کتاب مباحث فصول نهم، دهم، سیزدهم و چهاردهم مورد تجدید نظر اساسی قرار گرفته و فصل پانزدهم نیز به مباحث چاپ پیشین اضافه گردیده است. بنابراین مطالب کتاب در چهار بخش (پانزده فصل) ارائه شده است.

در بخش اول تعریف و روشهای تحقیق روان‌شناسی فیزیولوژیک، ساختار و کنش سلولهای دستگاه عصبی، سیناپسهای تحریکی و بازداری و ساخت دستگاه عصبی بررسی شده‌اند. در بخش دوم دستگاه دیداری، دستگاه شنیداری، تعادل و حساسیت تنی احشایی، دستگاه چشایی و بویایی و دستگاه حرکتی بحث شده است. در بخش سوم مکانیزم دقت، توجه و هشیاری، چرخه‌های زیستی و مکانیزم خواب، انگیزش و هیجان مورد بررسی قرار گرفته‌اند و سرانجام در بخش چهارم زبان و گفتار، یادگیری و حافظه و بیماریهای روانی و مغز مطرح شده‌اند.

باید یادآوری شود که برای مطالعه این کتاب نیاز به اطلاعات گسترده قبلی در علوم زیستی و تشریحی نیست، چرا که مفاهیم مورد استفاده نخست تعریف و سپس به مقدار لازم تشریح شده‌اند. بنابراین دانشجویان عزیز با اطلاعات دروس پیش‌نیاز می‌توانند به سهولت از محتوای این کتاب بهره‌مند شوند.

در خاتمه با اذعان به اینکه این کتاب بدون نقص و اشتباه نیست، انتظار دارد استادان و همکاران بزرگوار بر نویسنده منت گذارده نقایص را متذکر شوند تا در فرصتهای بعدی از راهنماییهای آن بزرگواران استفاده شود. در خاتمه از مسئولان محترم سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها به ویژه مدیریتهای تدوین و چاپ و نشر سازمان صمیمانه تشکر و سپاسگزاری می‌نمایم.

محمد کریم خداپناهی

بهار ۱۳۹۰